

... สถาบันพระปกเกล้ามุ่งพัฒนาผู้นำ
ให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
เราจึงพยายามดึงศักยภาพของผู้เรียนในทุกด้าน
เพื่อส่งต่อสู่สังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ...

การพัฒนาการท่องเทียวเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ “บ้านโป่ง: แวะเมืองผ่าน สราญเมืองเก่า”

นักศึกษา กลุ่มที่ 7
หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง
การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน (ปรม.) รุ่นที่ 22
สำนักบริการวิชาการ สถาบันพระปกเกล้า

05
2567

การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ “บ้านโป่ง: แวะเมืองผ่าน สราญเมืองเก่า”

คณะผู้จัดทำโครงการ: นักศึกษา กลุ่ม 7 หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงการบริหารงานภาครัฐ
และกฎหมายมหาชน (ปรม.) รุ่นที่ 22
สำนักบริการวิชาการ สถาบันพระปกเกล้า
อาจารย์ที่ปรึกษา: ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กศพร ศิริสัมพันธ์

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และกลยุทธ์ในการสร้างรายได้ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยนักศึกษา กลุ่ม 7 เลือกประเด็นเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ภายใต้ชื่อหัวข้อโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติ คือ “บ้านโป่ง: แวะเมืองผ่าน สราญเมืองเก่า”

ที่มา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในชุมชนอำเภอบ้านโป่งประสบปัญหา 3 ด้าน **ด้านที่หนึ่ง** คือ ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งพบว่าจากการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระหว่างพื้นที่ใกล้เคียงส่งผลให้อำเภอบ้านโป่ง จากที่เคยเป็นเมืองท่า เป็นแหล่งเศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยวในอดีต กลายเป็นเมืองรองที่มีสถานะเป็นเมืองผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ขนาดเศรษฐกิจและการบริโภคจึงลดลง นอกจากนี้โดยเหตุที่รูปแบบการค้าได้เปลี่ยนไปอยู่ในรูปแบบตลาดออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้มีการเดินทางเข้ามาบริโภคสินค้าในชุมชนน้อยลง ทั้งนี้ การลงทุนและการบริโภคของภาคเอกชนในพื้นที่ก็ลดลงด้วย **ด้านที่สอง** คือ ด้านสังคมพบว่าคนรุ่นใหม่ในชุมชนอำเภอบ้านโป่ง เลือกที่จะประกอบอาชีพและแยกไปตั้งครอบครัวเดี่ยวในกรุงเทพฯ หรือพื้นที่อื่น ๆ ส่งผลให้ชุมชนขาดกำลังคนและกำลังผลิต และ **ด้านที่สาม** คือ ด้านการบริหารจัดการ พบว่าจากการที่ชุมชน

ขาดกำลังคนและกำลังผลิต ส่งผลให้ต้นทุนทรัพยากรสำคัญของชุมชนอย่างวิถีประเพณีและอาหารถิ่น มิได้รับการพัฒนาต่อยอดให้เป็นแหล่งรายได้ของชุมชน นอกจากนี้ ปัญหาการจราจรและความปลอดภัยบนท้องถนนของชุมชน ยังส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการเดินทางเข้ามาพื้นที่ของนักท่องเที่ยว

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของชุมชนอำเภอบ้านโป่ง ในฐานะที่เป็นชุมชนโบราณ เป็นเมืองท่าที่มีความรุ่มรวยในด้านวัฒนธรรมอันหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ต่อเนื่องมายาวนาน นักศึกษาจึงจัดทำโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติเพื่อนำต้นทุนทรัพยากรดังกล่าวมาพัฒนาต่อยอดกับการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนฟื้นฟูคุณค่าทางวัฒนธรรม และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจจากความเปลี่ยนแปลงของตลาดท่องเที่ยวและตลาดการบริโภค

วิธีดำเนินงาน

1 Input

ขั้นตอนที่ 1 คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อนำมาสู่การออกแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

2 Process

ขั้นตอนที่ 2 คือ กระบวนการ (Process) ให้ได้มาซึ่งข้อมูลสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวในชุมชน โดยการสำรวจความคิดเห็นจากชุมชน เทศบาล นักท่องเที่ยว สื่อมวลชน บริษัททัวร์ บุคคลทั่วไป ทั้งการใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม นอกจากนั้น ยังมีการสำรวจและทดสอบความพร้อมของเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นจึงใช้กรอบ SWOT Analysis และ TOWS Matrix เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่ส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3 Output

ขั้นตอนที่ 3 คือ ผลผลิต (Output) เป็นการนำข้อมูลที่ศึกษาและวิเคราะห์ มาสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยว แผนที่และโปรแกรมการท่องเที่ยว

4 Outcome

ขั้นตอนที่ 4 คือ ผลลัพธ์ (Outcome) เป็นการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ของชุมชนจากการท่องเที่ยวว่าต้องเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ภายหลังการจัดทำโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติ

ข้อค้นพบ

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวในชุมชนอำเภอบ้านโป่งด้วยกระบวนการต่าง ๆ กลุ่มนักศึกษาพบว่า ชุมชนมีต้นทุนทรัพยากรที่เป็นจุดแข็งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเพราะเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรมและเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ ตลอดจนการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบาย ใช้เวลาไม่นานในการเดินทางเข้าออกพื้นที่ นอกจากนั้น ชุมชนยังได้รับการส่งเสริมในหลายด้านจากภาครัฐ ตลอดจนการมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยและหลากหลาย ประกอบกับหลังสถานการณ์โควิด-19 การท่องเที่ยวกลับมาฟื้นตัวอีกครั้ง อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนสำคัญของชุมชน คือ ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก กิจกรรมการท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่องเป็นเส้นทางเมืองรอง เป็นเส้นทางผ่านไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีความคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ ชุมชนยังมีอุปสรรคสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการความปลอดภัยในหลาย ๆ ด้าน

ดังนั้น กลุ่มนักศึกษาจึงได้ออกแบบเส้นทาง แผนที่ และโปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีความเหมาะสมต่อสภาพการณ์

ภายใต้ชื่อกรุปว่า “บ้านโป่ง: แะเมืองผ่าน สราญเมืองเก่า ไหว้พระขอพร ตะลอนชมชุมชนพหุวัฒนธรรม” เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 แห่ง¹ และเป็นแบบเข้าไปเย็นกลับ (One Day Trip) โดยใช้รถส่วนตัว เนื่องจากการทดสอบเส้นทางและพบว่ามีความสะดวกกว่าการโดยสารมาทางรถไฟหรือรถสาธารณะอื่น ๆ นอกจากนั้น ยังได้มีการประชาสัมพันธ์โดยการจัดทำเป็นคลิปวิดีโอลงในสื่อออนไลน์ ตลอดจนจัดทำแผ่นประชาสัมพันธ์พร้อมด้วย QR Code แสดงรายละเอียดทริป

ภายหลังการทดลองจัดทำทริป กลุ่มนักศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อประมวลผล และพบว่าก่อให้เกิดผลลัพธ์

ได้แก่ 1) วัดจันทาราม 2) วัดดอนตูม 3) สตรีทอาร์ตโรงหนังเก่า 4) โรงเจบ้านฮกตั่ว 5) ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร 6) ชุมชนมอญริมแม่น้ำแม่กลอง วัดม่วง 7) วัดใหญ่ครุฑ 8) ตลาดสราญยามเย็น

2 ด้าน ด้านที่หนึ่ง คือ ผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง 35 ตัวอย่าง มีรายจ่ายต่อคนต่อทริปเป็นจำนวน 1,457 บาท หากนักท่องเที่ยวแวะซื้อสินค้าหรือรับประทานอาหารตามทริปทั้ง 8 แห่ง แต่หากแวะซื้อเพียง 2 แห่ง นักท่องเที่ยวจะมีรายจ่ายเฉลี่ย 78 - 364 บาทต่อคน ทั้งนี้ ไม่นับรวมค่าใช้จ่ายด้านค่าเดินทางซึ่งไม่แตกต่างจากเส้นทางเดิม ดังนั้น หากเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวขับรถเข้ามาเที่ยวตามทริปที่กลุ่มนักศึกษากำหนดไว้ ได้ถึงร้อยละ 5 หรือประมาณ 277 คันต่อวัน ชุมชนจะมีรายได้ประมาณ 21,606

- 100,828 บาทต่อวัน และ 7,886,190 - 36,802,220 บาทต่อปี

ขณะที่ผลลัพธ์ด้านที่สอง คือ ด้านสังคม ซึ่งพบว่าสามารถเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองหลักและเมืองรอง ตลอดจนก่อให้เกิดการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชน อันนำไปสู่สำนึกรักในบ้านเกิดของตนเองและร่วมกันรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

- **ข้อเสนอแนะต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนทั้ง 8 แห่ง** ให้มีการพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานและความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยว
- **ข้อเสนอแนะต่อเทศบาล หน่วยงานภาครัฐ และชุมชน** ให้มีนโยบายสนับสนุนและประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้านการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง พัฒนาลิขสิทธิ์ของแต่ละชุมชน ให้มีความหลากหลาย มีการอบรมพัฒนาบุคลากรและชุมชนให้มีความพร้อมต่อการบริการนักท่องเที่ยว ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้มีความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น
- **การนำไปสู่การปฏิบัติ** โดยมุ่งเน้นการสร้างการยอมรับกลยุทธการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพิ่มประสิทธิภาพ กลไกรับผิดชอบการขับเคลื่อนและสนับสนุนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พัฒนาปรับปรุงและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย วางแผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนและกิจกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาสู่การติดตามประเมินสถานภาพการท่องเที่ยวและแนวทางในการขับเคลื่อนเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

การจัดทำโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอำเภอบ้านโป่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนนโยบายของเทศบาลและชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดความต่อเนื่อง เนื่องจากที่ผ่านมา เทศบาลเมืองบ้านโป่งได้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในรูปแบบของคลิปวิดีโอในสื่อ Youtube ประชาสัมพันธ์ตลาดสราญยามเย็นในสื่อ Facebook ตลอดจนประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองบ้านโป่ง (banpong.go.th) อยู่แล้ว ทั้งนี้ ยังร่วมกับมหาวิทยาลัยศิลปากรในการจัด **“โครงการวิจัยการพัฒนาย่านวัฒนธรรมชุมชนและการฟื้นฟู ประเพณี และสร้างวัฒนธรรมใหม่เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่”** เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน ให้เป็นสินค้าผ่านการจัดงานตลาดวัฒนธรรมเมืองคนงาม

จากโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติ
สู่การเป็นส่วนหนึ่ง
ในการส่งเสริมศักยภาพ
การท่องเที่ยวของชุมชน

การจัดทำโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติ จึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อไปในอนาคต และยังถือเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมของความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจ การจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอีกด้วย

